

Egy lehetetlen barátság

| WILLI PATZELT | AZ MCC MAGYAR-NÉMET INTÉZETÉNEK MUNKATÁRSA

Vajon meg tudják mondani, hogy mi az Adenauer-kenyér és a Ben-Gurion-rizs? Amikor a Német Birodalom 1915 elején a világháborús ellátási nehézségek következtében minden rozs-, búza- és lisztkészletet lefoglalt, hogy létrehozzon egy központi elosztórendszert, Konrad Adenauer kölni polgármester egy pékcsalád két sarjával is bevonult egy pékségbe, és kitalált egy kukorica-, árpa- és rizslisztből, valamint korpából készült kenyeret. Közel negyven évvel később David Ben-Gurionnak, aki 1948-tól az általa kikiáltott Izrael Állam első miniszterelnöke volt, ugyanúgy meg kellett küzdenie a lakosság élelmiszer-ellátásának nehézségeivel. Izraelben nem ígérkezett könnyű feladatnak a rizstermesztés, az arab országok kereskedelmi blokádja pedig jelentősen megnehezítette az élelmiszerimportot. Ben-Gurion ezért egy élelmiszeripari gyártónál kezdeményezte egy rizspótlék bevezetését, amely apró sültészta-darabokból állt.

Többek között ezt a két történet vonultatja fel az *Egy nem mindennapi barátság* című kötet írója, Michael Borchard a két főszereplő jellemzésére. A szerző újságíró és politológus, Adenauer életrajzírójánál, Hans-Peter Schwarznál szerzett doktori fokozatot. Vélekedése szerint mind Konrad Adenauer, mind David Ben-Gurion olyan formátumú államférfi volt, aki még a legkilátástalanabb helyzetekben is meg tudta találni a népet szolgáló megoldásokat. Az életrajzokban mutatkozó párhuzamokat, jellemük bizonyos mértékű hasonlóságát, a saját és a közös újrakezésben megnyilvánuló emberi nagyságot mutatja be Borchard mintegy 350 oldalon. A szerző lényegében a közös történelem anekdotáit rendezi egymás mellé; szerkezetét

„Adenauer és Ben-Gurion elérte azt, hogy Auschwitz, Treblinka és Sobibór emberiség elleni bűnei után szoros kapcsolatot alakuljon ki Izrael és Németország között”

tekintve tehát a könyv nem szigorú értelemben vett tudományos munka, ám ez cseppet sem csorbítja az információtartalmát.

A kötet nem dicshimnusz a történelem két kiemelkedő alakjának, sőt: Borchard ugyan új források feltárása nélkül, de a meglévő bőséges anyag felhasználásával kritikusan közelíti meg a főszereplőket. Kiderül, hogy Adenauer Izraelben olyan kijelentéseket is tett, amelyeket jó néhány izraeli csak nehezen tudott elfogadni. Ennek ellenére szövődött szoros kapcsolat Ben-Gurion és a már a weimari köztársaság idején a Kurt Blumenfeld cionista aktivista kezdeményezésére alakult Palesztinaiért bizottsághoz csatlakozó Adenauer között. Ez a kapcsolat leginkább a személyes viszonyból táplálkozott. Borchard alapvető felvetése ugyanis éppen ez: Adenauer és Ben-Gurion elérte azt, hogy Auschwitz, Treblinka és Sobibór emberiség elleni bűnei után olyan szoros kapcsolat alakuljon ki Izrael és Németország között, amely nem csupán a kölcsönös érdekekre, hanem mindenekelőtt a személyes viszonyra, sőt a „lehetetlen barátságra” vezethető vissza. Mindezek ellenére meredek feltételezés barátságról beszélni. Konrad Adenauer és David Ben-Gurion mindössze két ízben találkozott: először 1960-ban a New York-i Waldorf Astoria szállóban, majd hat évvel később a

Negev-sivatagban, Ben-Gurion kibucában, Szde Bokerben.

A nívós, meggyőző kötet a két politikus közti baráti kötődések helyett sokkal inkább két olyan ember életéről szól, aki sokat tett a német-izraeli barátságért. ■

Michael Borchard: *Egy nem mindennapi barátság* – David Ben-Gurion és Konrad Adenauer. MCC Press, 2023